

היום נלמד בעזרת ה':

זבחים דף יז

📖 **טבול יום ומחוסר כיפורים** - זב או מצורע שנטהר מטומאתו, טובל במים ואז הוא נעשה 'טבול יום'. הוא טהור במקצת עד 'הערב שמש', שאז הוא כבר טהור יותר. ועדיין הוא 'מחוסר כיפורים' עד שיקריב את קרבנותיו למחרת.

טבול יום שעוד לא העריב שמשו - אסור בתרומה ובקודשים, ולאחר שהעריב שמשו והוא מחוסר כיפורים - הוא מותר בתרומה ועדיין אסור בקודשים.

אבל טמא מחמת נגיעה בשרץ שאינו צריך להביא קרבן על טהרתו, לאחר שטבל הוא ממתין שיעריב שמשו והוא מותר גם בקודשים.

למדנו במשנה - טבול יום (שקיבל את הדם פסל):

מנלן וכו': נאמר "קדשים יהיו לאלהיהם ולא יחללו שם אלהיהם", כלומר שאסור לכהן טמא לעבוד במקדש, ואם עבד חילל את הקרבן ופסל אותו. **אם אינו ענין לטמא דנפיק מ"וינזרו"**, כלומר אבל כיון שכבר למדנו זאת לעיל מהפסוק "וינזרו מקדשי בני ישראל ולא יחללו את שם קדשי", **תנהו ענין לטבול יום**, כלומר לכן אנו לומדים מפסוק זה שאסור לטבול יום לעבוד במקדש.

קושיא: **אימא תנהו ענין לקורח קרחה ולמשחית פאת זקן:** אולי נאמר 'אם אינו עניין לטמא תנהו עניין לכהן הקורח קרחה על המת (ה תולש שערות ראשו בגלל צערו שמת לו מת) ולכהן המגלח את זקנו בתער', וכך עדיף לדרוש כיון שהפסוק "לא יקרחו קרחה בראשם ופאת זקנם לא יגלחו" נאמר לפני הפסוק "קדשים יהיו לאלהיהם ולא יחללו..." ומסתבר שעל זה נאמר שאם קרח קרחה והשחית זקנו ועבד עבודה חילל.

תירוץ: **טבול יום דאם עבד במיתה מנא לן, דגמר חילול חילול מתרומה:** אי אפשר לומר 'תנהו עניין לקורח קרחה' וכו', לפי שאת הדין שטבול יום שעבד חייב מיתה למדנו (במס' סנהדרין) מהפסוק הזה, כלומר שאנו לומדים שם בגזירה שווה

"חילול" מתרומה (= נאמר כאן "ולא יחללו" ובתרומה נאמר "ומתו בו כי יחללהו"), שכשם שטמא שאכל תרומה חייב מיתה כך טבול יום שעבד במקדש חייב מיתה, וא"כ יותר מסתבר להעמיד את הפסוק במי שפסול לאכול תרומה, ולכן **דפסיל בתרומה מחיל עבודה דלא פסיל בתרומה לא מחיל עבודה**, כלומר מי שפסול לאכול בתרומה דהיינו כהן טבול יום הוא מחלל עבודה, אבל מי שלא פסול לאכול בתרומה כגון כהן שקורח קרחה ומשחית זקנו בתער, לא מחלל עבודה.

*

אמר רבה: מדוע התורה כתבה שלושה פסוקים ללמדנו שטמא וטבול יום ומחוסר כיפורים שעבדו חילול? והרי אם היה כתוב זאת רק בטמא היינו לומדים על השאר ב'במה מצינו' שחיללו. נטמא נלמד מהפסוק "וַיִּנְזְרוּ מִקִּדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִחְלְלוּ אֶת שְׁם קִדְשֵׁי", טבול יום מהפסוק "קְדָשִׁים יִהְיוּ לֵאלֹהֵיהֶם וְלֹא יִחְלְלוּ שְׁם אֱלֹהֵיהֶם", מחוסר כיפורים מהפסוק "וְכִפֹּר עֲלֵיהֶם הַכֹּהֵן וְטָהַרָה" כמובא לקמן יט עמ' ב. 'מחוסר כיפורים' הוא טמא (= זב, זבה, יולדת, מצורע) שטבל אבל עדיין לא הביא את קרבנותיו].

תשובה: צריכי: צריך לכתוב גם את טבול יום ומחוסר כיפורים.

דאי כתב רחמנא טמא שכן מטמא: שאם היה כתוב רק לגבי טמא היינו חושבים שרק טמא חילל כיון שהוא מטמא את התרומה בנגיעתו, אבל טבול יום ומחוסר כיפורים שלא מטמאים את התרומה בנגיעתם לא חיללו, לכך נכתב גם בהם.

בטבול יום מחוסר כפורים לא אתי מיניה, שכן פסול בתרומה: ואם היה כתוב רק בטבול יום היינו חושבים שרק טבול יום חילל לפי שהוא אסור בתרומה, אבל מחוסר כיפורים שמותר בתרומה לא חילל.

במחוסר כפורים טבול יום לא אתי מיניה, שכן מחוסר מעשה: ואם היה כתוב רק במחוסר כיפורים היינו חושבים שרק מחוסר כיפורים חילל לפי שהוא עדיין לא הביא את קרבנותיו, אבל טבול יום שאינו צריך להביא קרבן אלא לאחר שקיעת השמש הוא נטהר מאליו (= 'טבול יום' הוא טמא שטבל ביום, וגמר טהרתו מגיעה לאחר שקיעת השמש) לא חילל.

נמצא שהיה צריך פסוק בכל אחד מהם.

קושיא על תשובתו של רבה: **מחדא לא אתי, תיתי חדא מתרת!** אמנם אי אפשר ללמוד כל אחד מהם מאחד אחר (= כגון ללמוד את טבול יום ממחוסר כיפורים וכפי שהתבאר), אבל נלמד אחד משנים (= כגון שיהיה כתוב רק בטמא ובטבול יום, ואנחנו נלמד מהם את מחוסר כיפורים).

הגמ' מכררת:

בהי לא לכתוב רחמנא? באיזה מהם לא תכתוב התורה?

לא לכתוב במחוסר כפורים ותיתי מהנך? מה להנך שכן פסולים בתרומה! אם התורה לא תכתוב במחוסר כיפורים והוא ילמד מטמא וטבול יום, והרי אפשר לפרוך שטמא וטבול יום חמורים ממחוסר כיפורים לפי שהם אסורים בתרומה.

אלא לא לכתוב רחמנא בטבול יום ותיתי מהנך: אלא התורה לא תכתוב בטבול יום, והוא ילמד מטמא ומחוסר כיפורים. **דמאי פרכת מה להנך שכן מחוסרים מעשה, סוף סוף קלישא לה טומאתן טומאתו:** שאם תפרוך שטמא ומחוסר כיפורים חמורים לפי שהם 'מחוסרים מעשה', דהיינו הם צריכים לעשות מעשה לטהרתם (= טמא צריך לטבול ומחוסר כיפורים צריך להביא קרבן), אין זו פירכא, לפי שמחוסר כיפורים טומאתו חלשה, שהרי הוא כבר טבל והעריב שמשו, אלא שאסור לו לאכול קדשים עד שיביא את קרבנותיו, ואין זה נחשב שהוא 'מחוסר מעשה' לטהרתו, וא"כ טבול יום שאינו מחוסר מעשה יכול ללמוד ממנו שכשם שמחוסר כיפורים מחלל כך טבול יום מחלל.

לסיכום: כעת אי אפשר לפרוך שטמא ומחוסר כיפורים חמורים לפי שהם צריכים לעשות מעשה לטהרתם, שהרי טבול יום יכול ללמוד גם ממחוסר כיפורים שאינו מחוסר מעשה לטהרתו **אלא רק לכפרתו** (= שהרי כבר טבל והעריב שמשו אלא רק לא הביא את קרבנותיו), וגם מטמא שאינו מחוסר מעשה **לכפרתו אלא רק לטהרתו** (= שהרי לא צריך להביא קרבן אלא רק לטבול), ונמצא שטבול יום יכול ללמוד משניהם, וא"כ קשה מדוע התורה כתבה פסוק גם בטבול יום.

תירוץ: **קסבר מחוסר כפורים זזב כזב דמי:** רבה סבר שמחוסר כיפורים של זב (וכן זבה, יולדת, מצורע) דינו כזב לענין קדשים, כלומר שגם אם טבל והעריב שמשו כל עוד לא הביא את קרבנותיו דינו כאילו לא טבל וחייב כרת על אכילת

קדשים, ואם נגע בהם מטמא אותם, ולכן אין טומאתו חלשה, ולכן טבול יום לא יכול ללמוד מטמא ומחוסר כיפורים שהרי הם 'מחוסרים מעשה' והוא לא 'מחוסר מעשה', ולכן התורה כתבה בכל אחד מהם שחילל.

ומחוסר כפורים דזב כזב דמי, תנאי היא: הדין הזה תלוי במחלוקת תנאים כדלהלן.

דתניא שרפה אונן: אונן כשר לשרוף את הפרה אדומה (כי אונן אסור רק ב'קודשי מזבח' ואילו פרה היא קודשי 'בדק הבית'). אבל נחלקו הדעות האם 'מחוסר כיפורים' כשר לשרוף אותה.

מאי לאו בהא קמפילגי: לכאורה המחלוקת שלהם האם 'מחוסר כפורים דזב כזב', או לא. כלומר בפרה אדומה כתוב שצריך לעשותה "איש טהור". ולכן טבול יום כשר לעשות את הפרה משום שהוא נחשב לטהור. השאלה היא האם מחוסר כיפורים נחשב לטהור או לא. לדעת יוסף הבבלי 'מחוסר כיפורים דזב כזב דמי' כלומר מחוסר כיפורים נחשב כטמא לענין קודשים ולכן הוא פסול בפרה. ולדעת ת"ק הוא לא נחשב כטמא לענין קודשים ולכן הוא כשר לפרה.

דחיייה: לא, דכולי עלמא וכו': ת"ק ויוסף הבבלי לא נחלקו בזה, ולכו"ע מחוסר כיפורים נחשב כטמא לענין שאר קודשים. אמנם לגבי פרה יש פסוק מיוחד. נאמר "וְהָזָה הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא". המילה "הַטָּהוֹר" מיותרת, כי כבר כתוב קודם לכן שמדובר באיש טהור. אלא הפסוק מדבר על אדם שהוא טהור במקצת וטמא במקצת, וזהו 'טבול יום' שהוא טהור לענין מעשר שני, וטמא לענין תרומה. והפסוק בא ללמד שטבול יום כשר לפרה.

מר סבר וכו': והמחלוקת שלהם היא בפירוש הפסוק הזה. לדעת ת"ק התורה מדברת על טבול יום שנטהר מכל סוג טומאה שבתורה. דהיינו אפילו טבול יום מטומאת זב שהוא עדיין מחוסר כיפורים, כי גם הוא כשר בפרה.

לדעת יוסף הבבלי התורה מדברת רק על טבול יום מטומאה שמדובר בה באותה הפרשה, דהיינו טומאת מת. (ו'טבול יום' הכוונה ביום השביעי לטהרתו, לאחר שטבל במקוה עד שיעריב שמשו). אמנם ניתן ללמוד בקל וחומר מטומאת מת גם לטומאת מגע ומשא של שרץ ונבילה. כי אם טבול יום של טומאת מת החמורה

שצריכה שבעה ימים לטהרה, כשר בפרה. קל וחומר שטבול יום מטומאת מת של שרץ, שמספיק לה טהרה של יום אחד, יהיה כשר בפרה.

אבל לא ניתן ללמוד את טבול יום של טומאת זב בקל וחומר הזה. משום שיש חומרא בזב שאין במת. זב הטומאה שלו יוצאת עליו מגופו, ואילו טמא מת נטמא בטומאה חיצונית לו דהיינו מהמת. וממילא זב טבול יום שהוא מחוסר כיפורים פסול בעשיית הפרה.

*

למדנו במשנה - מחוסר בגדים: כהן שעבד מחוסר בגד אחד פסל את העבודה.

מנלן? אמר רבי אבוה וכו': "וְחִגְרַתְּ אֶתְּם אֲכַנֵּט אֶהְרֵן וּבְנָיו וְחִבְשֶׁתְּ לָהֶם מִגָּבְעַת וְהִיתָה לָהֶם כְּהֵנָה לְחֻקַּת עוֹלָם". דוקא כשבגדיהם עליהם תהיה להם 'כהונה' כלומר הם יחשבו לכהנים, אבל אם לאו הם יחשבו לזרים. והרי זר שעבד חילל (כפי שלמדנו לעיל).

קושיא: והא מהכא נפקא? מהתם **נפקא:** וכי לומדים זאת מהפסוק הזה? הרי לומדים זאת מהברייתא הבאה.

דתינא - מנין לשתויי יין וכו': מניין שכהן שעבד כשהוא שיכור עבודתו מחוללת? מהכתוב "יֵין וְשֵׁכָר אֵל תִּשֶׁתְּ אֹתָהּ וּבְנֵיהָ ... וְלֹא תִמְתּוּ, חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם. וְלֹהֲבָדִיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין הַחֹל". אם תשתה יין העבודה שלך לא תהיה עבודת קודש אלא תהיה עבודת 'חול'.

שואלת הברייתא: **מחוסר בגדים, ושלא רחוץ ידים ורגלים, מנין?** שאם עבד חילל ומשיבה: **תלמוד לומר חוקה חוקה לגזירה שוה:** נאמר לשון "חוקה" בשיכור, ונאמר לשון "חוקה" במחוסר בגדים וכן בכהן שלא רחץ ידיים ורגלים. ולומדים גזירה שווה במחוסר בגדים ובשלא רחוץ משיכור. עד כאן הברייתא. ואם כן זה המקור למחוסר בגדים!

תירוץ: אי מהתם וכו': מהפסוק שהביאה הברייתא היינו חושבים, שכהן מחוסר בגדים מחלל רק עבודה שאם זר עבד אותה הוא חייב מיתה, אבל לא בשאר

העבודות שזר מחלל אותם אך פטור ממיתה. ולכן צריך את הפסוק שהביא רבי אבוה.

דהיינו, זר שעשה אחת מארבע העבודות דלהלן חייב מיתה. זרק את הדם על המזבח / הקטיר את הקרבן על המזבח / ניסך את המים על המזבח בחג הסוכות / ניסך את היין על המזבח. אבל על שאר העבודות הוא פטור ממיתה אך מחלל אותם. [בטעם החילוק בין העבודות ראה 'הרחבת הביאור'].

הפסוק בכהן שיכור מדבר על חיוב מיתה ("וְלֹא תִמְתּוּ") ולכן ממנו לומדים רק לעבודה שזר חייב עליה מיתה. אבל מהפסוק "וְחִגְרַתְּ אֹתָם אֲבָנִים ... וְהִיְתָה לָהֶם כְּהִנָּה" לומדים שבכל עבודה שהם יעשו בלי בגדים הם לא יחשבו לכהנים אלא לזרים, וכאמור זר מחלל כל עבודה שהוא עובד.

[הרחבת הביאור: טעם החילוק בין העבודות. נאמר "וְאֵתָהּ וּבְנִיךָ אֶתָּךְ תִּשְׁמְרוּ: אֵת כְּהִנְתְּכֶם לְכָל דָּבַר הַמִּזְבֵּחַ וְלַמִּבֵּית לְפָרֶכֶת וְעִבְדֹתֶם עֲבֹדַת מִתְּנָה אֶתָּן אֵת כְּהִנְתְּכֶם יְהוָה הַקָּרֵב יוֹמֵת", כלומר רק על עבודה שאתה נותן על המזבח (= "מִתְּנָה") יש חיוב מיתה, ולא על עבודת 'סילוק' (כגון תרומת הדשן שהיא סילוק הדשן מהמזבח). ורק על עבודה שלימה (= "וְעִבְדֹתֶם") יש חיוב מיתה, ולא על עבודה שיש אחריה עבודה נוספת (כגון שחיטה / קבלת הדם / הולכת הדם שיש אחריהם עבודה נוספת שהיא זריקת הדם)].